Çocukluk Dönemi Kronotip Anketi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Çocukluk Dönemi Kronotip Anketi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19105

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Çocukluk Dönemi Kronotip Anketi (ÇDKA), uluslararas? literatürde **Children's Chronotype Questionnaire (CCTQ)** olarak bilinen ölçe?in Türkçe geçerlik ve güvenirlik çal??mas?d?r. Bu anket, çocuk ve ergen popülasyonunda bireylerin do?al biyolojik ritimlerini ve **kronotip** özelliklerini (sabahç? veya ak?amc? e?ilim) bilimsel olarak saptamak amac?yla uyarlanm??t?r. Türk kültürü için adaptasyonu 2015 y?l?nda Onur Burak Dursun ve arkada?lar? taraf?ndan gerçekle?tirilmi?tir. Çal??ma, ölçe?in psikometrik özelliklerinin Türk örnekleminde de kabul edilebilir düzeyde oldu?unu göstererek, çocuklar?n uyku ve uyan?kl?k döngülerinin incelenmesinde önemli bir araç sa?lam??t?r.

Adaptasyon sürecinde, ölçe?in iç tutarl?l??? ve yap?sal **geçerlik** kan?tlar? incelenmi?; **Cronbach Alfa** katsay?s? ve alt ölçekler aras?ndaki **korelasyon** de?erleri rapor edilmi?tir. Bu anket, özellikle çocuk psikiyatrisi, pediatri ve uyku t?bb? alanlar?nda sirkadiyen ritim bozukluklar?n?n anla??lmas?na ve müdahale planlar?n?n geli?tirilmesine yard?mc? olmaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Çocukluk Dönemi Kronotip Anketi, CCTQ, **Kronotip**, Sabahç?l?k, Ak?amc?l?k, Biyolojik Ritim, Uyku, Uyarlama, **Geçerlik**, **Güvenirlik**.

Yazarlar

Onur Burak Dursun, Hakan Ö?ütlü, I??l ?im?ek Esin.

Amaç

Çocukluk Dönemi Kronotip Anketi'nin (ÇDKA) temel amac?, çocuk ve ergenlerdeki bireysel **kronotip** farkl?l?klar?n? güvenilir ve geçerli bir ?ekilde ölçmektir. **Kronotip**, bireyin enerji, uyan?kl?k ve uyku aç?s?ndan günün hangi saatlerinde zirvede oldu?unu belirleyen biyolojik e?ilimi ifade eder. Bu e?ilimler, çocuklar?n okul performans?n?, sosyal uyumunu ve genel sa?l?k durumunu önemli ölçüde etkileyebilir.

Ölçe?in Türkçe uyarlamas?, Türk popülasyonunda kronotipin da??l?m?n? incelemek, uyku bozukluklar?n?n etiyolojisini ara?t?rmaya yard?mc? olmak ve özellikle gençlerde görülen sosyal jet-lag (hafta içi ve hafta sonu uyku saatleri aras?ndaki fark) gibi olgular? de?erlendirmek için standart bir araç sunmay? amaçlam??t?r. Bu sayede, Türkiye'deki ara?t?rmac?lar uluslararas? alanda kabul görmü? ölçütlerle kar??la?t?rmal? çal??malar yapabilme imkan? bulmu?tur.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yap?

Çocukluk Dönemi Kronotip Anketi, **kronotip** yap?s?n?n çok boyutlu do?as?n? yans?tan çe?itli alt ölçek bile?enlerini içermektedir. Ölçek, yaln?zca ki?inin kendini sabahç? veya ak?amc? olarak alg?lamas?n? de?il, ayn? zamanda fiili uyku zamanlamalar?n? da hesaba katarak daha kapsaml? bir de?erlendirme sunar.

Türk uyarlama çal??mas?nda geçerlik analizleri, ölçe?in ölçtü?ü temel yap?lar?n tutarl?l???n? göstermi?tir. Bu yap?lar ve kullan?lan k?saltmalar ?unlard?r:

M/E (Morningness/Eveningness): Sabahç?l?k veya ak?amc?l?k e?ilimini ölçen ana bile?endir.
MSF (Mid-Sleep Time on Free Days): Bireyin sosyal k?s?tlamalar?n olmad??? günlerdeki uyku döngüsünün ortalama zamanlamas?n? gösterir.
CT (Chronotype): Genel **kronotip** skorunu temsil eder.
MESC (Morningness-Eveningness Scale for Children): Geçerlik çal??malar?nda kar??la?t?rma amac?yla kullan?lan, çocuklara yönelik di?er bir sabahç?l?k-ak?amc?l?k ölçe?idir.

Geçerlik

Ölçe?in Türkçe formunun yap?sal **geçerlik** çal??malar?, beklenen teorik ili?kileri test etmek amac?yla alt ölçekler aras?ndaki **korelasyon** katsay?lar?n?n incelenmesiyle gerçekle?tirilmi?tir. Elde edilen bulgular, ölçe?in kronotip yap?s?n? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü desteklemektedir.

Çal??mada tespit edilen önemli **korelasyon** de?erleri:

M/E alt ölçe?i ile MESC alt ölçe?i aras?nda istatistiksel olarak anlaml?, negatif yönlü bir **korelasyon** ($r = -0.429$, $p<0.001$) bulunmu?tur. Bu, ölçeklerin ölçtü?ü yap?lar?n birbirini tamamlay?c? veya z?t yönlü oldu?unu, dolay?s?yla yap?sal **geçerlik** aç?s?ndan beklenen ili?kileri sergiledi?ini göstermektedir.
M/E ve MSF alt ölçekleri aras?nda güçlü ve pozitif bir **korelasyon** ($r = 0.670$, $p<0.001$) gözlemlenmi?tir.
CT (Kronotip) ve M/E alt ölçekleri aras?nda da pozitif yönlü güçlü bir **korelasyon** ($r = 0.420$, $p<0.001$) tespit edilmi?tir. Bu sonuçlar, ölçe?in iç tutarl?l???n? ve yap?sal **geçerlik** düzeyini kan?tlamaktad?r.

Güvenirlik

Çocukluk Dönemi Kronotip Anketi'nin (ÇDKA) iç tutarl?l?k **güvenirlik** düzeyi, **Cronbach Alfa** güvenirlik katsay?s? kullan?larak hesaplanm??t?r. Uyarlama çal??mas? sonucunda elde edilen katsay? 0.653 olarak rapor edilmi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Genel olarak, sosyal bilimlerde 0.70 ve üzeri de?erler yüksek **güvenirlik** olarak kabul edilse de, 0.60 ile 0.70 aras?ndaki de?erler kabul edilebilir veya orta düzeyde **güvenirlik** olarak de?erlendirilir. Elde edilen 0.653 katsay?s?, ÇDKA'n?n maddelerinin Türk örnekleminde tutarl? bir ?ekilde ayn? yap?y? ölçme e?iliminde oldu?unu göstermektedir, bu da ölçe?in ara?t?rmalarda kullan?lmas? için yeterli bir zemin sunmaktad?r.

Faktör Analizi

Kaynak içerikte faktör analizine dair detayl? bir tablo sunulmam?? olsa da, geçerlik bölümünde belirtilen alt ölçekler (M/E, MSF, CT) aras?ndaki ili?kiler, uyarlama çal??mas?nda ölçe?in çok faktörlü yap?s?n?n incelendi?ini göstermektedir. Orijinal CCTQ, genellikle üç temel faktör etraf?nda toplanan maddelerden olu?ur ve bu faktörler çocuklar?n biyolojik zamanlamas?n? farkl? yönlerden yans?t?r.

Türkçe adaptasyon sürecinde, **geçerlik** analizleri, kronotipin temel bile?enlerinin Türk çocuklar?nda da ayr?labilir yap?lar olarak ortaya ç?kt???n? do?rulam??t?r. Bu yap?sal do?rulama, ölçe?in çeviri sonras? orijinal teorik modelini korudu?unu ve kronotipin hem temel sabahç?l?k/ak?amc?l?k e?ilimini hem de uyku kaymalar?n? (sosyal jet-lag) ba?ar?l? bir ?ekilde ay?rt etti?ini göstermektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon ve Psikometrik Do?rulama)

Format: Anket formu (Genellikle öz bildirim ya da ebeveyn/veli taraf?ndan doldurulur).

Mevcut Diller: Türkçe, Orijinal (?ngilizce).

Popülasyon Grubu: Çocuklar ve Ergenler.

Ya? Grubu: Çocukluk ve Ergenlik dönemi (Spesifik olarak uyarlama makalesinde belirtilen ya? aral???na bak?lmal?d?r).

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'deki ilkokul ve ortaokul ö?rencileri örneklemi üzerinde valide edilmi?tir.

Test Metodolojisi: Maddelerin derecelendirilmesi bilgisi kaynakta belirtilmemi?tir; ancak standart CCTQ, Likert tipi veya zaman bazl? çoktan seçmeli yan?t formatlar?n? kullan?r.

Anahtar Kelimeler

CCTQ, **Cronbach Alfa**, Çocuk Psikolojisi, Sirkadiyen Ritim, Uyku Kalitesi, **Korelasyon**,

ARABPSYCHOLOGY.COM

Adaptasyon, Psikometri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Sa?lanan kaynakta belirtilmemi?tir.

Kurum E-posta Adresleri: oburak.dursun@atauni.edu.tr (Sorumlu Yazar Onur Burak Dursun)

Yaz??ma Adresi: Sorumlu yazar?n ba?l? oldu?u kurum adresi (2015 referans?na göre: Atatürk Üniversitesi, T?p Fakültesi, Çocuk Sa?l??? ve Hastal?klar? Anabilim Dal?).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Çocukluk Dönemi Kronotip Anketi'nin Türkçe uyarlama çal??mas? 2015 y?l?nda yay?mlanm??t?r. Ölçe?in akademik veya klinik amaçl? kullan?m? için izin ve ücret bilgileri konusunda sorumlu yazar Onur Burak Dursun ile do?rudan ileti?ime geçilmesi önerilmektedir.

Uyarlama makalesine ait ba?lant? ?u adreste mevcuttur: europepmc.org.

Ölçe?in orijinal PDF belgesi burada indirilebilir: cocukluk-donemi-kronotip-anketi-toad.pdf

Referanslar

Dursun, O. B., Ogutlu, H., & Esin, I. S. (2015). Turkish validation and adaptation of Children's Chronotype Questionnaire (CCTQ). *The Eurasian Journal of Medicine, 47*(1), 56. DOI:10.5152/eajm.2014.0061

Çocukluk Dönemi Kronotip Anketi Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek maddelerinin tamam? kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Maddelerin tam listesine ula?mak için lütfen Dursun, O. B., Ogutlu, H., & Esin, I. S. (2015) taraf?ndan yay?mlanan "Turkish validation and adaptation of Children's Chronotype Questionnaire (CCTQ)" ba?l?kl? referans makalesine ba?vurunuz.

ARABPSYCHOLOGY.COM